

5. MASIA DE LA RODA

Fig. 1: Aspecte actual de la façana [Fotografia], 2021, Arxiu del CEL.

COORDENADES: latitud 39.5653, longitud -0.51937

Se situa a l'Eliana, en la partida de les Taules, a l'actual carrer Concòrdia

REFORMADA I HABITADA

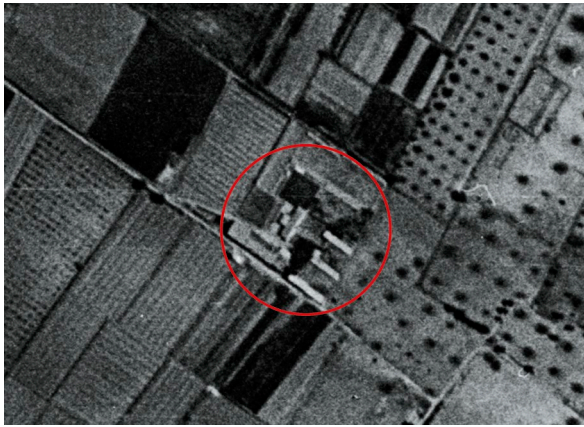

Fig. 2: Vista aèria de 1956

Nota: Adaptat d'Ortofoto 1956.-1957 de la Comunitat Valenciana, 2016e, CC BY 4.0l © Institut Cartogràfic Valencià, Generalitat.

Es componia d'una heretat de terres de secà, amb una extensió de 78 fanecades i superfície irregular, tocant a la partida del Campés i el *Mas del Boticari* o *Sant Antoni*, punts denominats Raga, Naves, Moncholí, Les Taules i Pla del Cementeri.

Comptava amb casa de cultiu d'un sol pis que feia un únic cos de l'edifici, de 9 m de façana per 41 m de profunditat, immediat a la casa; una altra casa-magatzem de 60 m² de parets emblanquinades, teules corbes a dues aigües, amb un pou quadrat i obert, on s'escoltava i es veia caure l'aigua de la paret, la qual es treia mitjançant una roda de vent. D'ací prové la denominació d'aquesta masia.

A la façana principal hi ha col·locat un taulell que reproduïx un roda de carro, que no té res a veure amb l'origen del nom, que prové d'una roda que tenia, però era una roda de molí de vent.

Fig. 3, 4 i 5: Porta amb reixa que donava accés a la masia des dels camps, avui abandonats i amb construccions [Fotografia], 2021, Arxiu del CEL.

Fig. 6: Imatge aproximada d'una «roda de molí» que donava nom a la masia.

Nota: Reproduït d'Imagin de cielo, al aire libre y viento, molino [Fotografía], de jessicawhat23, 2018, Pixabay. Contenido CC0.

Fig. 7: Taulell decoratiu a la façana actual amb una «roda de carro» [Fotografía], 2021, Arxiu del CEL.

ELS PROPIETARIS

Primerament era denominada Masia del Sord i va ser fundada pel ramader senyor **Vicente Farinós**, qui creà una vaqueria en 1933. Les seues terres foren plantades de bresquilles i alfals, quan hi feien de masovers el senyor Peregrín Garrido García i la senyora Josefa Peris Vervis.

Aquesta propietat la va adquirir el senyor **Santiago Algarra** en 1937, de malnom *el Tio Cotonero*, qui era alhora l'amo de la botiga i fàbrica de calces i calcetins *El As de Oros* de València.

A propòsit de la fàbrica, les al·legories valencianes que apareixien en la publicitat dels seus productes i comerç, van ser dissenyades pel cartellista J. Barreda, qui fou també el cartellista de la fàbrica quan aquesta va ser col·lectivitzada o intervinguda en 1937.

L'any 1938, en temps de República, la fàbrica fou multada pel Governador Civil de València amb 50.000 pessetes de l'època per l'ocultació de material i venda a preus excessius del gènere. La penalització fou recollida per la premsa en una informació amb un to prou bel·ligerant contra els infractors:

MULTAS A TRES COMERCIANTES DESAPRENSIVOS

Teniendo conocimiento el gobernador de que en determinados almacenes de la capital se hacían ocultaciones de géneros, que se vendían, cuando no se negaba su existencia, a precios desproporcionados con los de coste, dispuso se realizaran algunos servicios para comprobar si las denuncias eran ciertas.

Verificados éstos, dieron motivo a registros en los comercios de Miguel Jiménez, Pasaje Monistrol (quincalla), Vicente Aznar, Avenida de Nicolás Salmerón (tejidos) y Santiago Algarra (géneros de punto), calle de Adressadors, dando como resultado el hallazgo de grandes existencias de mercancías que negaban tener y la comprobación de una ganancia ilícita, que llegaba en algunos casos a extremos inconcebibles, por la falta de escrúpulos que demuestra, tanto en los propietarios de los negocios como de su personal obrero que los controla.

Considerando intolerable que mientras el país se sangra y mueren los españoles en los frentes, haya especu-

Fig. 8: Al cartell es pot llegir: SANTIAGO ALGARRA «INTERVENIDA».

Nota: Reproduït d' *El As de Oros, fábrica de géneros de punto*. [Cartell] [ES.37274.CDMH//ARME-RO, Carteles, 126], de M. Monleón Burgos, 1936, © CDMH. MINISTERIO DE CULTURA.

En aquests moments estaven de masovers de la masia el senyor Daniel Arocas González i la senyora Carmen Romero Pascual, la filla dels quals, María, hi va nàixer el 1944.

Sabem que un dels amos posteriors, a conseqüència de l'ofegament d'una de les seues filles, va vendre la masia en 1953 al senyor **Antonio Alcoy Alventosa**, comerciant que era de la ciutat de València, al carrer de Quart, núm. 119. Aquest formà part de la Junta Provincial de Foment Pecuari de València, el 15 de març de 1932 en la secció de ramaders, tal com quedà constatat en la premsa de l'època (*Las Provincias*, 1932) i a més, fou el president

ladors sin conciencia que trafiquen con las necesidades del pueblo, lanzándose a un agio tan escandaloso, el gobernador ha impuesto a los tres comerciantes citados multas de cincuenta mil pesetas, más el decomiso de los artículos ocultados, que serán destinados a los establecimientos de Asistencia Social, salvo en lo referente al almacenista de quincalla, cuyos géneros serán vendidos, dedicando su importe a la suscripción para fortificaciones.

Sirva esto de escarmiento en cabeza ajena a otros comerciantes desaprensivos, pues seguirá la racha de sanciones en todos los casos análogos (*Fragua Social*, p.7)

La fàbrica acabà sent intervinguda.

del primer Consell d'Administració de la Societat d'Aigües i Recs de l'Eliana, S. A. constituïda a la ciutat de València el 4 d'agost de 1955 (Monet y Anton). Amb posterioritat a l'adquisició de la Masia de la Roda, va adquirir també la *Masia d'Alcedo*, a la qual dediquem un altre capítol.

El senyor Antonio Alcoy Alventosa estava casat amb la senyora Manuela Pérez Navarro i del matrimoni nasqueren quatre fills: Manolita, Emilio, Desamparados i María Teresa.

Temps després, la finca passà al senyor **Salvador Roig Frasquet**, conegut com

Fig. 9: Sr. Antonio Alcoy Alventosa, [Fotografia], desembre de 1946, Arxiu del CEL. Cedit per la família del Ser. Alcoy.

Fig. 10: El Sr. Antonio Alcoy Alventosa, amb la seua dona Manuela Pérez Navarro i una de les filles, Mre Teresa [Fotografia], s.d., Arxiu del CEL. Cedit per la família del Ser. Alcoy.

l'Americà, natural de l'Alqueria de la Comtessa, casat amb la senyora Catalina Fiol Nadal. Ambdós passaren a residir a Santa Fe, a la República Argentina, d'on retornaren en 1961 per a vendre la propietat.

Finalment, aquesta heretat va ser adquirida l'11 de juliol de 1961 per l'industrial-constructor senyor **Julián Santiago Vivas Martín**, casat amb la senyora Concepció López Brisa, segons consta en l'escriptura de compra de la masia (masia (Ribes Canet). Segons el cens de 1961, habitaven en la masia com a masovers el senyor Joaquín Rubio Moreno, natural del poble terolà de Blancas, la seua dona, senyora Adoración Martín Gil i els seus fills, Adoración, María Jesús i Vicente.

Amb el pas del temps, el senyor Julián Santiago va eixamplar la finca fins a arribar a unes 200 fanecades. Contenia una bassa-estany per a reg, la qual s'abastia de l'aigua procedent del mateix pou. En ella es van cultivar tarongers i pereres. Es van construir dos habitatges dins de l'encerclat, amb jardí, pins i reixes d'entrada, flanquejats per dos lleons (avui desapareguts).

Els masovers que van donar servei a la masia en aquests anys van ser el senyor Isidoro Espinosa Coll i la senyora Isabel Desco Camps i, posteriorment, el senyor Joaquín Rubio Moreno i la senyora Adoración Martín Gil.

A la mort del senyor Julián Santiago, el 21 de desembre de 1989 a València (ABC, 1990), aquesta heretat va passar als seus fills **Vicente**,

Fig. 11: La masia i parcel·lació actual de part de la propietat.

Nota: Adaptat d' Ortofoto de 2022e de la Comunitat Valenciana, CC BY 4.0 © Institut Cartogràfic Valencià, Generalitat.

Fig. 12: *Entrada a l'Hort de les Taules, parc construït en terrenys de la propietat* [Fotografia], 2021, Arxiu del CEL.

Fig. 13: *Edifici conservat, cantó al carrer Concòrdia i Avinguda de les Germanies* [Fotografia], 2021, Arxiu del CEL.

Santiago i Concepció Vivas López, els quals van parcel·lar la finca en xalets, quedant-se l'encerclat, amb els habitatges i la masia.

Aproximadament, unes 30 fanecades d'aquests terrenys foren cedides a l'Ajuntament de l'Eliana i en elles s'emplaçà el col·legi derivat del Carme, Les Taules, l'any 2001, en pavellons prefabricats, mentre construïen el nou col·legi, així com la prospecció d'un nou pou que, segons les anàlisis, manquen de nitrats.

Avui s'emplaça en aquests terrenys el Parc de les Taules amb la zona esportiva, i la propietat es troba partida pel carrer Concòrdia. Prou reformada, encara es conserva la portada de l'entrada, al lloc on devia estar la casa del masover, conservant-se allò que fou el magatzem.

REFERÈNCIES

- ABC. (10 de gener de 1990). Generales y Esquela: Esquela de S. Vivas Martin. *ABC*. p. 83
- Fragua Social. (17 d'abril de 1938). Gobierno Civil: Multas a tres comerciantes desaprensivos. *Fragua Social. Valencia*. Órgano de la confederación regional del trabajo de *Levante y portavoz de la C.N.T.* p. 7. Fondos de Archivos Estatales, cultura.gob.es. http://www.mcu.es/ccbae/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=37490.
- Las Provincias. (18 de març de 1932) Noticias: Constitución de la Junta Provincial de Fomento pecuario. *Las Provincias*, p. 2. Biblioteca Virtual de Prensa Histórica. Ministerio de Cultura y Deporte. España https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000317724&presentacion=pagina&posicion=2®istrardownload=0
- Monet y Anton, F. [Notaria]. (04 d'agost de 1955) *Constitución de la Sociedad Anónima Aguas y Riegos de la Eliana*, S.A. Estatutos núm.1686. València
- Ribes Canet, F. [Notaria]. (11 de juliol de 1961) *Venta a favor de J. S. Vivas Martín de la Masía de la Roda*. Escritura-Compra-venta núm. 291. Benaguasil (València)

LLISTA DE FIGURES

- Fig. 1: *Aspecte actual de la façana* [Fotografia].(2021). Arxiu del CEL.
- Fig. 2: Institut Cartogràfic Valencià (2016e). Masia de la Roda [39.5653, -0.51937] [l'Eliana] [Fotografia aèria]. 1:1000. *Ortofoto de 1956-1957 de la Comunitat Valenciana*. Pancromàtica i 50 cm de resolució. València: Institut Cartogràfic Valencià; Centro Cartográfico y Fotográfico; Instituto Geográfico Nacional. Recuperat de <https://visor.gva.es/visor/>
- Fig. 3, 4 i 5: *Porta amb reixa que donava accés a la masia des dels camps, avui abandonats i amb construccions* [Fotografia].(2021). Arxiu del CEL.
- Fig. 6: jessicawhat23(13 de març de 2018). *Imagen de cielo, al aire libre y viento, molino* [Arxiu JPG]. Pixabay. <https://pixabay.com/es/photos/cielo-al-aire-libre-viento-molino-3223425/>
- Fig. 7: *Taulell decoratiu a la façana actual amb una «roda de carro»* [Fotografia].(2021). Arxiu del CEL.
- Fig. 8: Monleón Burgos, M. (1936). *El As de Oros, fábrica de géneros de punto* [Cartell], [ES.37274.CDMH//ARMERO,Carteles,126].Catálogo del Centro Documental de la Memoria Histórica, Portal de Archivos Españoles, Ministerio de Cultura. <http://pares.mcu.es/ParesBusquedas20/catalogo/description/1343100?nm>
- Fig. 9: *Antonio Alcoy Alventosa* [Fotografia] (desembre de 1946). Arxiu del CEL. Cedit per la família del Ser. Alcoy.
- Fig. 10: *El Sr. Antonio Alcoy Alventosa, amb la seua dona Manuela Pérez Navarro i una de les filles, Mª Teresa* [Fotografia], (s.d.). Arxiu del CEL. Cedit per la família del Ser. Alcoy.
- Fig. 11: Institut Cartogràfic Valencià (2022e). Masia de la Roda [39.5653, -0.51937] [l'Eliana] [Ortofoto]. 1:1000. *Ortofoto de 2022 de la Comunitat Valenciana en RGB i 25 cm de resolució*. València. Generalitat. Recuperat de <https://visor.gva.es/visor/>
- Fig. 12: *Entrada a l'Hort de les Taules, parc construït en terrenys de la propietat* [Fotografia]. (2021). Arxiu del CEL.
- Fig. 13: *Edifici conservat, cantó al carrer Concòrdia i Avinguda de les Germanies* [Fotografia]. (2021). Arxiu del CEL.